

ЛІНГВОМЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИ ФОРМУВАННІ СПЕЦІАЛЬНОПРОФЕСІЙНИХ І СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У КУРСІ «КОМУНІКАТИВНИЙ СИНТАКСИС»

Олена Куц

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Київ, Україна

Abstract. The article considers the formation of special professional and socio-personal competencies. Special professional competencies include knowledge of the communicative-pragmatic paradigm of sentence-discourse, its correlation with the formal-grammatical, semantic-syntactic and derivational paradigms, the systems of text and discourse categories, the structure of speech act, nature and typology of communication in society. Socio-personal competencies include the ability to argue the need for knowledge of the system and structure of communicative categories of sentences, recognize and explain illocutionary acts in communication, distinguish and analyze the intentional component in different types of discourse, understand the role of the addressee in the processes of generation and interpretation of discourse.

Key words: special professional competences, social and personal competences, sentence-discourse, paradigm, discourse, communication.

Антропоцентрична лінгвістична парадигма існує в ракурсі міждисциплінарної взаємодії. Актуальним є комплексне вивчення мовного варіювання на тлі лінгвістичних інваріантів, зокрема синтаксичних парадигм речення, типологій тексту і дискурсу як експлікаторів мисленневих процесів адресанта й адресата. Людина створює власну реальність за допомогою комунікативних актів різної природи. Комуніканти як носії когнітивних, психологічних, соціальних, лінгвістичних тощо особливостей виявляють їх у комунікації за допомогою мовного коду, який має специфічну категорійну організацію.

У курсі «Комунікативний синтаксис» студенти вивчають систему і структуру комунікативних категорій української мови та засобів їхньої

експлікації, поглиблюють знання про речення, текст і дискурс, з'ясовують взаємовідношення між ними в комунікативному аспекті. Важливим є рух студента під керівництвом викладача від теоретичних методів пізнання до вироблення практичних компетентностей, від здатностей до наукових досліджень до здатностей використання отриманих знань на практиці. В умовах суспільної турбулентності набуті знання й компетентності є особливо актуальними.

Вивчення матеріалу дисципліни ґрунтується на засадах сучасних напрямів лінгвістики, зокрема функційної граматики, комунікативної і когнітивної лінгвістики, принципах антропоцентричної наукової парадигми, а також інтегративно-діяльнісному підході. Формування спеціальнопрофесійних і соціально-особистісних компетентностей є особливо актуальним, адже забезпечує гнучкість мислення в контексті застосування сучасних філологічних знань у професійній сфері.

Спеціальнопрофесійні компетентності передбачають вміння аргументувати знання системи й структури комунікативних категорій речення-висловлення; здатність характеризувати комунікативно-прагматичну парадигму речення-висловлення; виокремлювати категорії тексту й дискурсу та здатність оцінювати й аналізувати типи та структуру мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, у яких вони функціонують. Теоретичний і практичний матеріал спрямований на розпізнавання й пояснення функціонування речення-висловлення й типологічно-жанрового різноманіття дискурсу.

Поняття парадигми речення спирається на ідеї Ф. де Соссюра про асоціативні та синтагматичні відношення між елементами мовної системи [2: 156-161], воно пов'язане з розвитком парадигматичної концепції речення, що використовувалась у теорії породжувальних граматик. Увага до парадигми речення зумовлена розвитком дериваційного синтаксису і трансформаційного методу в 60-х роках ХХ століття. Першим дослідженням з цієї проблеми була робота Д. Уорта (1963 р.), написана до V Конгресу славістів [4].

Дослідження парадигми речення вимагає з'ясування сутності поняття «парадигма речення», встановлення специфіки системної організації та кореляції семантико-синтаксичної, формально-граматичної і комунікативно-прагматичної синтаксичних парадигм. Побудова синтаксичної типології

парадигм простого речення передусім потребує встановлення чітких засад класифікації предикатів як знаків онтологічних сутностей, що забезпечують пізнання предметів і явищ дійсності особистістю. Важливим є комплексний аналіз предикатного оточення, зокрема специфіки непредикатних компонентів. Крім того, синтаксична типологія ґрунтується на визначених критеріях-параметрах дослідження простого речення (ними є система синтаксичних категорій), обґрунтованій ієрархії обраних категорій з погляду їхнього парадигматичного функціонування і відповідно репрезентації граматичних значень, що уможлиблює виокремлення інваріантних і варіантних моделей простого речення, пояснює не лише механізми їхнього породження, але й функціонування.

Для розгляду парадигми складного речення визначальним чинником є багаторівневість розглядуваної синтаксичної одиниці, яку характеризують відношення між його частинами. Власне-семантичні і власне-синтаксичні відношення мають універсальний характер, тоді як типи семантико-синтаксичних відношень визначають способи виділення семантичних функцій частин складного речення у певній мові. У складному реченні є три ступені семантико-синтаксичної трансформації власне-семантичних відношень: 1) виникають однобічні семантико-синтаксичні відношення; 2) нові нетотожні власне-семантичним синкретичні семантико-синтаксичні відношення; 3) формально-семантичні відношення. Експлікаторами семантико-синтаксичних відношень є сполучники та їхні кореляти – прийменники – в дериватах [1: 144-146].

Комунікативно-прагматична парадигма речення-висловлення детермінована функціонуванням речення-висловлення з огляду на різні аспекти комунікації – її мету, що експлікує категорія настанови, специфіку участі адресанта й адресата в комунікативному процесі, що передає категорія особи (персональності), особливості структурування інформації в комунікації, виражені категорією актуального членування речення-висловлення. Важливими є категорії предикативності, модальності та інтенції.

Міжрівнева категорія інтенції як така, що вирізняється антропоцентричним характером, когнітивним, психоментальним підґрунтям, дискурсивно-жанровими виявами та мовними засобами експлікації, реалізується у висловленні і в дискурсі, дозволяє описати природу комунікативної діяльності

людини, зокрема ілокутивного акту, репрезентувати взаємодію змісту і форми мовних одиниць у комунікації [3: 357].

Опрацювання комунікативно-прагматичних особливостей речень-висловлень з опертям на інтегральність формально-синтаксичних, семантико-синтаксичних і дериваційних типологічних характеристик речень забезпечує всебічний опис функційних, когнітивних і комунікативних можливостей мовного моделювання онтологічної реальності. Це поглиблює розуміння студентами комунікативних явищ, полегшує усвідомлення власних комунікативних цілей і намірів та їхню експлікацію за допомогою синтаксичних одиниць.

Соціально-особистісні компетентності передбачають мовну експлікацію когнітивної, ментальної, емоційної, прагматичної та інших сфер особистості в професійній комунікації. Вони охоплюють здатність аргументувати необхідність знання системи і структури комунікативних категорій речення-висловлення; розпізнавати й пояснювати ілокутивні акти в комунікації; виокремлювати й аналізувати інтенційну складову різних типів дискурсу; розуміти роль адресата в процесах породження і потрактування дискурсу. Іntenційний компонент при аналізі речення-висловлення й дискурсу уможлиблює врахування особливостей компонентів комунікації, складників комунікативного акту й прагматичних аспектів комунікації.

Отже, при формуванні спеціальнопрофесійних і соціально-особистісних компетентностей вагомим є опертя на функційні, когнітивні, прагматичні й комунікативні можливості мовного моделювання онтологічної реальності. Важливим є усвідомлення інтегральності комунікативно-прагматичних, формально-синтаксичних, семантико-синтаксичних і дериваційних типологічних характеристик речень. Розуміння природи категорій дискурсу, його інтенційної характеристики і типологічного різноманіття, діалогічності з іншими семіотичними системами суспільного життя забезпечує пізнання процесів комунікації і ролі мовної особистості в них, з'ясування взаємозв'язку когнітивних і комунікативних процесів.

Література

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ, 1983. 219 с.

2. Сосюр Ф. де Курс загальної лінгвістики: пер. фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. Київ, 1998. 324 с.
3. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові. Чернівці, 2014. 412 с.
4. Worth D. S. The role of transformations in the definition of syntagma in Russian and other Slavic language // American contributions to the V International congress of slavists. Sofia, 1963, The Hague (preprint).

The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

ECONOMIC AND SOCIAL-FOCUSED ISSUES OF MODERN WORLD

Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference

November 17 – 18, 2020

Bratislava 2020

The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava
(Slovak Republic)

Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Donbas State Pedagogical University (Ukraine)

The Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)

Kharkiv National Medical University (Ukraine)

Kharkiv National University of Radioelectronics (Ukraine)

National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute" (Ukraine)

National University of Civil Defence of Ukraine (Ukraine)

Odesa National Polytechnic University (Ukraine)

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (Ukraine)

SI "V. T. Zaycev Institute of General and Emergency Surgery
of NAMS of Ukraine" (Ukraine)

Katowice School of Technology (Poland)

ECONOMIC AND SOCIAL-FOCUSED ISSUES OF MODERN WORLD

*Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference
November 17 – 18, 2020*

Bratislava 2020

Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference *Economic and Social-Focused Issues of Modern World* (November 17 – 18, 2020, Bratislava, Slovak Republic). The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, 2020; pp. 393, illus., tabs., bibls.

Reviewers:

doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovak Republic

prof. WST doc. Ing. Tetyana Nestorenko, PhD., Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine

prof. WST prof. BSPU dr Aleksander Ostenda, Katowice School of Technology, Poland

Editorial Office:

Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave

851 04 Bratislava 5, Furdekova 16

tel. +421 905 864 457

E-mail: sekretariat@vsemvs.sk

Publishing House:

© Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave

851 04 Bratislava 5, Furdekova 16

tel. +421 905 864 457

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978-80-89654-74-1

EAN 9788089654741

© Authors, 2020

© Publishing House VŠEMvs, 2020

SCIENTIFIC AND PROGRAM COMMITTEE

Dr. h. c. prof. Ing. Viera Cibáková, CSc., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

prof. Volodymyr Andronov, Dr.Sc., National University of Civil Defense of Ukraine

prof. Ihor Bohdanov, Dr.Sc., Berdyansk State Pedagogical University

prof. Valeriy Boyko, Dr.Sc., SI “V. T. Zaycev Institute of General and Emergency Surgery of NAMS of Ukraine“

Ing. Michal Fabuš, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

prof. Svitlana Filippova, Dr.Sc., Odesa National Polytechnic University

prof. PhDr. Ivica Gulášová, PhD., MHA., Trnava University

prof. Valeriy Kapustnyk, Dr.Sc., Kharkiv National Medical University

prof. Tamara Klebanova, Dr.Sc., Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

prof. Viktoriia Klymenko, Dr.Sc., Kharkiv National Medical University

prof. Ing. Vojtech Kollár, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

prof. Yuriy Kostin, Dr.Sc., Kharkiv National University of Radioelectronics

doc. Oleksandr Nestorenko, PhD., the Institute for Study of Spatial Development

prof. Mykhailo Oklander, Dr.Sc., Odesa National Polytechnic University

prof. Svitlana Omelchenko, Dr.Sc., Donbas State Pedagogical University

prof. WST prof. BSPU dr Aleksander Ostenda, the University of Technology, Katowice

doc. Yurii Otrosh, Dr.Sc., National University of Civil Defence of Ukraine

prof. Olena Vysotska, Dr.Sc., National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"

ORGANIZING COMMITTEE

doc. Ruslan Chemchkalenko, PhD., Kharkiv Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

doc. Olena Chukurna, PhD., Odesa National Polytechnic University

doc. Nadiya Dubrovina, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

doc. Ing. Stanislav Filip, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

prof. Lidiya Guryanova, Dr.Sc., Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Ing. Marián Kováč, PhD., School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava

doc. Iryna Kolupaieva, PhD., Kharkiv Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

doc. Tamara Makarenko, PhD., Berdyansk State Pedagogical University

prof. WST doc. Ing. Tetyana Nestorenko, PhD., Berdyansk State Pedagogical University

doc. Iryna Ostopolets, PhD., Donbas State Pedagogical University

doc. Dmytro Proniaiev, PhD., Bukovian State Medical University

prof. Olena Rayevnyeva, Dr.Sc., Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Senior Researcher Evgeniy Rybka, Dr.Sc., National University of Civil Defence of Ukraine

Anzhela Stashchak, PhD., Kharkiv National Medical University

doc. Yurii Tovkach, PhD., Bukovian State Medical University

prof. Oksana Tulai, Dr.Sc., West Ukrainian National University

prof. Petro Zamiatin, Dr.Sc., SI “V. T. Zaycev Institute of General and Emergency Surgery of NAMS of Ukraine”

Vira Dubrovina, Senior Lecturer, Kharkiv Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

mgr Tamara Krutko, the Institute for Study of Spatial Development

mgr Paweł Mikos, Katowice School of Technology

CONTENTS

SECTION 1

MODERN ISSUES OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRY, REGION, CITY, ENTERPRISE

<i>Abdulla Alrashdi</i> . Factors of development of the modern regulatory system of the islamic economy of the UAE.....	11
<i>Natalia Birchenko, Natalia Ryzhikova</i> . Accounting and analytical support of risk management of companies.....	16
<i>Jaroslav Čársky</i> . Marketing in european politics in the context of the Slovak Republic.....	21
<i>Olga Gaponiuk</i> . Recreational tourism in Ukraine: peculiarities of development.....	33
<i>Veronika Khalina, Vyacheslav Butskiy, Anastasiya Ustilovska</i> . Peculiarity of public eco-procurement in construction.....	37
<i>Anna Rosokhata, Nataliia Letunovska, Adam Jasniewski</i> . Current issues of a healthy economy in the region: marketing aspects.....	41
<i>Oksana Tulai, Viktor Tsokalo</i> . State financial potential and sustainable development: theoretical and methodological fundamentals of relationship research.....	44
<i>Boris Zheliba</i> . Political and economic factors of the crisis in Belarus 2020	49
<i>Лариса Богуш</i> . Купівельна спроможність заробітної плати: соціально-економічні оцінки та наслідки.....	60

<i>Лідія Гур'янова, Ірина Литовченко, Світлана Прокопович, Юлія Лола, Олена Болотова.</i> Оцінка впливу діджіталізації на рівень соціально-економічного розвитку макрорегіону.....	74
<i>Микола Дурман, Олена Дурман.</i> Співвідношення методів державного регулювання та інструментів державної регуляторної політики.....	79
<i>Юлія Загородня.</i> Сучасні проблеми розвитку морських портів України.....	84
<i>Ангеліна Спіцина.</i> Економічна культура розвитку персоналу в контексті євроінтеграційних процесів.....	89
<i>Сергій Степаненко, Дар'я Литвінова.</i> Моделі та механізми підтримки рішень при формуванні міжбюджетних трансфертів на рівні ОТГ в Україні.....	95
<i>Сергій Степаненко, Ганна Петрикiна.</i> Фінансова стійкість банків: теоретико-методологічні підходи та аналіз.....	105
<i>Олег Супрун, Олена Лобань.</i> Засади формування механізму діагностики економічної безпеки бізнес-структури.....	112
<i>Наталія Трушкіна, Юлія Шкригун.</i> Актуальні питання розвитку транспортної логістики: досвід Словаччини.....	119
<i>Руслан Чемчикаленко, Олексій Коваленко.</i> Концепція фінансової стійкості державних банків в умовах нестабільного економічного розвитку.....	125

SECTION 2

REGIONAL AND LOCAL PROBLEMS OF SOCIAL DEVELOPMENT OF SOCIETY

- Дмитро Антонюк.* Дотримання умов соціального розвитку суспільства як важлива складова легітимації влади в Україні в умовах пандемії COVID-19..... 132
- Катерина Матвєєва, Лариса Порцева.* Хореографія, фізична культура і аромотерапія як природній спосіб відновлення здоров'я і гармонізація сучасного суспільства..... 142
- Вадим Тютюник, Ольга Тютюник.* Регіональні проблеми соціального розвитку суспільства в умовах прояву небезпек та шляхи підвищення ефективності функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах невизначеності вхідної інформації..... 150

SECTION 3

HUMANITARIAN ISSUES OF DEVELOPMENT IN MODERN WORLD

- Nataliia Bakhmat, Olha Chaikowska.* Humanitarian challenges: the case of foreign language learning in agricultural university..... 160
- Ludmyla Bazyl', Valerij Orlov.* Formácia pohľadov uchádzačov o odborné vzdelávanie o úspechu kariéry a podnikateľskej činnosti 163
- Vitalii Boichenko, Alina Sbruieva.* Teaching STEM in Ukrainian schools: priorities and challenges..... 172
- Alina Borysova, Alina Kolesnyk.* Listening and speaking as factors for the formation of foreign language speech competences..... 176
- Alina Borysova, Larysa Sapozhnikova.* Reflection of the Ukrainian ethnocultural specifics in a circle concept..... 180

<i>Iryna Didenko, Svitlana Shybirina. Challenges of university education in the XXI century.....</i>	184
<i>Nataliia Kokhanova. Distance english teaching in primary school: advantages and disadvantages.....</i>	187
<i>Natalia Salnikova. Informatization of modern society as a new stage of the educational process.....</i>	192
<i>Наталія Векуа. Адаптування іншомовних відіменникових прикметників в українській мові.....</i>	196
<i>Ольга Гребенюк, Руслана Білоус. Теоретичні основи дослідження емоційного вигорання у волонтерів.....</i>	202
<i>Григорій Григоренко, Альона Борщевська. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітньому закладі в позаурочний час...</i>	206
<i>Григорій Григоренко, Юрій Посоха. Формування рухових здібностей учнів загальноосвітнього закладу.....</i>	213
<i>Марина Клименко. Інноваційний контекст розвитку кар'єрної компетентності майбутніх інженерів-механіків у технічних університетах.....</i>	220
<i>Дмитро Корзун. Творча спадщина І. Є. Овсінського через призму сучасних проблем розвитку України.....</i>	232
<i>Михайло Красиков. Меморизація міста: сучасні виклики і проблеми (на прикладі м. Харкова).....</i>	236
<i>Олена Куц. Лінгвометодологічні аспекти при формуванні спеціальнопрофесійних і соціально-особистісних компетентностей у курсі «Комунікативний синтаксис».....</i>	246
<i>Оксана Лапа. Перспективи використання досвіду діяльності ЮНІСЕФ практичними психологами і соціальними педагогами закладів професійної (професійно-технічної) освіти України.....</i>	251

<i>Олександр Лефтеров, Ірина Поліщук, Олександр Федосєєв.</i> Особливості позашкільної освіти наукового спрямування на поточному етапі розвитку суспільства.....	258
<i>Наталя Москвіна, Валерія Сечко.</i> Ставлення підлітків до ЛГБТ-спільноти.....	265
<i>Петро Рибалко, Тетяна Лоза.</i> Вивчення інтересів молодших школярів до рухової активності в процесі фізичного виховання.....	273
<i>Анастасія Сизенко, Яна Дьячкова.</i> Професійно спрямована англомовна компетентність як передумова професійного розвитку публічного управлінця.....	282
<i>Наталя Шайда, Вікторія Мухіна.</i> Діагностика агресивності підлітків в контексті вивчення булінгу в шкільному середовищі.....	289

SECTION 4

HEALTH, HEALTHCARE AND PHARMACY: NEW TRENDS AND CHALLENGES

<i>Ivica Gulášová, Jozef Babečka, Nadiya Dubrovina.</i> Starostlivosť o pacienta s cievnou mozgovou príhodou.....	295
<i>Ivica Gulášová, Jozef Babečka, Nadiya Dubrovina, Jana Martinková.</i> Formy a zameranie komunitnej ošetrovateľskej starostlivosti.....	300
<i>Тамара Бардадим, Василь Горбачук, Сергій Осипенко,</i> <i>Наталя Новоселова, Вадим Скобцов.</i> Розробка сучасних систем аналізу біомедичних даних.....	308
<i>Валерій Бойко, Петро Замятін, Юрій Бунін, Сергій Береснєв,</i> <i>Валерій Літвішко, Денис Замятін, Людмила Провар, Василь Крицак.</i> Діагностичні можливості спіральної комп'ютерної томографії у поранених із комбінованими вогнепальними ушкодженнями грудної клітки.....	315

<i>Олена Бойко, Юлія Волкова, Петро Замятін, Олексій Ткачук, Валерій Літвішко, Денис Замятін.</i> Використання біохімічних маркерів у діагностиці порушень післятравматичного періоду при поєднаній торакальній травмі (огляд літератури).....	320
<i>Катерина Вербицька, Наталя Москвіна.</i> Вплив життєстійкості на поведінку людини.....	328
<i>Євгеній Денисенко.</i> Ритмічна гімнастика як засіб вдосконалення фізичного розвитку підлітків.....	340
<i>Надія Дубровіна, Івіца Гуляшова, Вікторія Клименко, Тетяна Бугаєнко.</i> Основи спілкування з педіатричним пацієнтом.....	345
<i>Юлія Єрмоленко.</i> Розвиток фізичних якостей молодших школярів спортивно-ігровими засобами.....	355
<i>Нікіта Ірза.</i> Підвищення рівня рухової активності у старшокласників.....	360
<i>Олександр Кривенко, Анжела Стащак, Володимир Капустник.</i> Пандемія COVID-19: юридичне обґрунтування відсутності на роботі через самоізоляцію.....	364
<i>Людмила Наливайко, Оксана Івлева, Катерина Родіонова.</i> До проблеми метапневмовірусної інфекції птахів в Україні.....	370
<i>Олексій Стасенко, Ірина Сундукова, Олена Радіонова.</i> Оздоровчі види гімнастики як засіб фізичного виховання учнівської молоді.....	374
<i>Валерія Шах.</i> Роль і значення оздоровчої аеробіки в системі підготовки майбутніх вчителів у вишах України.....	379
<i>Олексій Шевченко.</i> Аналіз ставлення старшокласників до рухової активності і занять фізичною культурою.....	384
<i>Ольга Шевченко, Анастасія Мельнік.</i> Теоретичні основи впровадження ігрової діяльності в інклюзивній освіті молодших школярів.....	388